

Aprill
2010

Nr. 3 (144)

Olevik

ÜLENURME VALLA LEHT

Kevade on sala tulnud...

Taevaalune tuul tuuseldas pilveräbalaid ja sikutas neid kiusakalt kuusirbi vaatevälja piirama. Loigud läikisid tänavalaternate valguses süngelt ja salapäraselt, lund jätkus ikka veel kõikjale, suurem sahmakas oli just äsja vallamaja katuselt alla otse trepi kõrvale mütsatanud... Ilm oli pigem kevadeootuslik kui kevadine, aga kohe-kohe pidi ta saabuma, see taas nii väga oodatud kevad... Suurepärane talv pidi ametlikult oma valitsemisohjad sel jahedal ja tuulisel öhtul kevadele üle andma ja Ülenurme Pere- ja noortekeskuse kutsel kogunes sellest osa saama üha rohkem ja rohkem inimesi. Kokkutulnutele esinesid perekeskuse väiksed ja suured, ikka laulu ja tantsu, „Ussitantsu“ ja rajumat liikumist. Mitmetel kohaletulnuist oli oma kollektiivi nimel kevadine tervitus edasi öelda, sooviti ikka ühtehoidmist ja üksteisest hoolimist, rõõmsat meelt ja teotahet. Noortekeskuse rahvas oli lõiganud värvilisi riideribasid, mis heade soovidega koos ühiselt kokku sõlmiti ja kirevaks keraks keriti. Võib olla saab selliseid keraskid kunagi palju, ehk sünnib nendest kunagi lõpmata heade soovide vaibatriibik...

Perekeskuses oli mõeldud ka meie suliskülastele, kes soojadelt lõunamaa randadelt koju tulemas. Pesakasti materjal oli ette valmistatud, kajav kopsimine kostis pargipuude all kui kevade enda hää... Öhtu lõpuks sai esimene pesakast ka puu külge kinnitatud. Mururoheliselt rohelisse ja võilillekollaselt kollasesse riietatud Kevad tuli, kaasas korvike seemnetega ja iga kohalolija sai oma peenramaa või lillepoti tarvis esimesed seemnekese kaasa. Vallamaja trepilt tõusid külmavõitu ja röskesse, aga värskesse ja lootusrikkasse kevadõhku üha uued hääled – kitarridelt, trompetist, lauljalt, ansambli „Vikker“ muusikutelt... Rõõmsalt kollane tort, mida kevade tervitajatele pakuti, oli tõesti suur, maitsev – ja kuidagi üleni kevadine.

Tore, et see kevad tuli, vahva, et sellisest kevade tervitamisest on juba saanudki traditsioon ja valla rahvas on selle sujuvalt omaks võtnud. See-kord tuli kevad pimedas ja kaunikesti külmas öhtu-õhus. Võimalik, et millalgi tulevikus saabub ta sügavalt öisel ajal... Mis siis saab? „Kui kevad tuleb kas või südaööl, siis meie tuleme teda ikkagi tervitama!“ on noortekeskuse perenaine Kersti Leis koos oma vapustava meeskonnaga optimistlik.

MAIRE HENNO
Fotod: Maris Treufeldt

Rohkem pilte kevade vastuvõtmisest saate
vaadata pere- ja noortekeskuse kodulehelt
www.onnemaa.ee.

MTÜ Önnemaa laulustuudio „Vikerkaar“ lapsed tervitasid kevadet hoogsalt tantsuga.

Pere- ja noortekeskuse kitarripoisid Kaur, Kevin ja Paul-Artur koos oma juhendaja Siim Parisooga mängisid kevade auks kitarrimuusikat.

Ansambli „Vikker“ pilli- ja laulumehe Osvald Pähno juhendamisel meisterdasid pesakaste noortekeskuse noored Avo Põldver ja Revo Konik. Valmis sai 6 pesakasti, millest üks pandi üles vallamaja juurde, ülejäänud viis pandi koolivaheajal üles Vanamõisa platsile ja Ülenurme alevikku. Ettevalmistused lindude saabumiseks on tehtud, tore on kuulda kevadel lindude laulu!

Teisipäeval,
13. aprillil
kell 10.00 on

Tõrvandi raamatukogu
kohvikklubil külas

Raadio Elmar eetrihääli
Lauri Hermann.

Üritusele
eelregistreerimine
raamatukogus või
tel 735 0373

2.mail kell 12.00

VOLBRIMATK

Start on Poldri 1 maja eest ja
finiš Ülenurme korvpalliplatsil.

Oodatud on jooksjad,
kepikeondijad ja rattasõitjad
(lapsed, kes abivahenditeta
8 km läbida ei jõua).

Osalejatele soe tee ja saiake!

VALLAVOLIKOGUS

Ülenurme Vallavolikogu VII koosseisu VII istung toimus 16.märtsil, istungist võttis osa 16 vallavolikogu liiget, puudus Peep Puis

1. Kinnitati Ülenurme valla 2010.aasta lisaeelarve summas 11722841 krooni.
2. Anti nõusolek Ülenurme vallale pikaajalise (kuni 5 aastat) laenu võtmiseks summas viis miljonit krooni kohalike omavalitsuste investeringutoetuste kavast rahastatava projekti "Ülenurme Gümnaasiumi laienduse 1.etapp" omavalitsemiseks.
3. Määrati Ülenurme valla 2009–2012 majandusaastate konsolideeritud raamatupidamise aruannete auditeerijaks OÜ RIMESS.
4. Kehtestati alates 1.aprillist 2010 toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse võetavate jooksva kuul tasumisele kuuluvate eluruumi alaliste kulude piirmäärad.

5. Otsustati jätta kehtima Ülenurme valla üldplaneering selles osas, mis on kehtestatud Ülenurme Vallavolikogu 10.02.2009 otsusega nr 1 ja jätkata üldplaneeringu koostamise menetlust eelpool nimetatud volikogu otsuse kehtestamata jäänud aladel.
6. Kehtestati Külitse külas Ady, Adi, Arroli 1 ja Toominga kinnistu detailplaneering (planeeringuala on 25,5 ha). Planeeringulahendus näeb ette detailplaneeringualale 69 pereelamu, 1 kaksikelamu, 1 korterelamu, 2 büroohoone, 1 puhkemaja, 1 teenindushoone ja lasteaia hoone ehitamist.
7. Kehtestati Tõrvandi alevikus Tehnopargi tee 9, Tehno tee 2, 4, 8, 12 ja 14 kinnistute detailplaneering. Planeeritava ala pindala on 3,3 ha. Planeeringuga muudetakse Oskari, Tehnopargi tee maaüksuste ning lähiala

detailplaneeringus määratud hoonestusalade määramise põhimõtet.

8. Nõustuti Ülenurme valla ja Tähtvere valla vahelise digitaalpiiri asukoha kindlaks määramisega.

Ülenurme Vallavolikogu VII koosseisu VIII istung toimus 30.märtsil.

Võeti vastu Ülenurme valla jäätmekava aastateks 2010–2015 (jäätmekava terviktekst valla kodulehel vald.ylenurme.ee).

Järgmine vallavolikogu istung toimub 20.aprillil kell 16.00 Reola kultuurimajas.

REET SAKK,
vallasekretär

Talletame kodutanumate lugusid!

Mõned aastad tagasi ja päris mõnda aega liikus koduvald inimeste peades soov ja tahtmine – jäädvustada oma kodukandi trükisõnasse, paneme mõtted-mälestused-faktid paberile, kätkeme kogu väärtusliku vaimuvara kaunisti kaante vahele... Tublimad-hakkajamad kirjutasid oma asutuse ajaloo juba kenasti üleski, aga lõpptulemuseni asi tookord ei jõudnud. Väga mitmesugustel põhjustel, objektiivsetel ja ka subjektiivsetel, aga valla kroonikaraamatu materjalid todapuhku siiski trükikotta ei jõudnud.

Sel sügisel peab meie koduvald 20. sünnipäeva. Auväärse tähtpäeva tähistamise plaane hakati arutama varakult, muuhulgas kerkis taas esiplaanile ka kunagi kahetsusväärselt tegemata jäänud ettevõtmine. Seekord on ettevõtmine tõhusam ja toekam, initsiatiivgrupp suurem ja kindel soov kaasata mälestuste-faktide kogumisse võimalikult palju koduvald inimesi. **Järgnev palve on suunatud kõigile, kes mäletavad ja peavad oluliseks meie kandi ajalugu: paneme oma meenutused kirja!** Täheandame üles oma vanemate, vanavanemate, naabrite, tuttavate või kelle iganes meenutused siitkandi tegemistest ja paikkonna arengust. Tore oleks ju lugeda ka värvikaid seiku omaaegsest taluelust, kõrtsimelust, majandiaegsetest töö- ja puhkeseikadest!

Esiolgu nägemuse järgi tuleb trükis mahukas, umbes 300 lehekülge, kirja pandu peaks hõlmama kõikide valla territooriumi külade ajalugu ja ettevõtmisi. Ikka kõigepealt faktilisem materjal ja lisaks võimalikult palju värvikaid mälestusi. Loodame, armas vallarahvas, et te ei põlga vaeva ja jagate oma mälestusi. Kui te ei soovi või ei saa mingil põhjusel oma mälestusi ise üles tähendada, võtke ikkagi kogumistoimkonnaga ühendust – leiame inimese(d), kes tulevad ja teie jutu üles tähendavad! Väga oodatud on kõiksugused fotod ja ka siitkandiga seotud esemed – nt talusilt, vana laud või tool, omaaegne talukaart, teeviit vms. Kodule ja perele olulised esemed ja fotod saab hiljem tagasi, tänapäevane tehnika võimaldab fotodest-dokumentidest koopiaid teha ja väärtusliku info sel moel tulevastele põlvkondadele talletada. Kindlasti palume luba mõnede esemete kasutamiseks novembris toimival valla sünnipäevapeol.

Kõik materjalid võetakse tänuga vastu, originaalid säilitatakse Tõrvandi raamatukogus ja kogu kirjalik ja fotomaterjal, ka see, mis ehk seekordsesse väljaandesse ei mahu, pannakse üles valla koduleheküljele. Ideaalvariandina sooviks kujundada valla kroonikaraamatust perioodilise väljaande – teatud ajavahemiku järel võiks ilmuda taas uute mälestuste kogum.

Austatud Ülenurme piirkonnaga seotud inimene!

Kutsume Sind osa võtma valla kroonika koostamisest! Kui Sul on juba kirja pandud oma kodulooline uurimus või soovid seda teha nüüd, siis selleks on hea võimalus.

Oodatud on kõik meenutused, faktid, lõbusad lood, kodu kujunemisega seotud mälestused, piirkonna iseärasustele viitavad faktid, kindlasti ka fotod.

Palume nendel, kes sooviksid valla kroonika koostamisel osaleda ning oma mälestusi jagada ja jäädvustada, endast teada anda aprillikuu lõpuks Ülenurme Vallavalitsuse maanõunikule Karin Ruuderile tel 7502605 või aadressil karin@ylenurme.ee.

Mälestused peaksid koostamistoimkonna kätte jõudma hiljemalt juulikuu lõpuks.

KROONIKARAAMATU TOIMETUSKOLLEGIUM

Ülenurme Pere- ja noortekeskuses

Maris Treufeldti fotonäitus
Maris on 2009.a Ülenurme valla fotokonkursi võitja. Konkursi teemaks oli

„MEIE VALD ON MEIE INIMESE NÄGU“.

Näitus jääb avatuks aprillikuu keskpaigani.

Fotograafi kodulehel www.marisfoto.com saate tutvuda ka tema teiste töödega.

Info tel 5331 5342, kersti@onnemaa.ee
Ootame teid!

AEROBIKA naistele

T kell 19.30 Tõrvandi spordihoones
N kell 19.30 Ülenurme võimlas
P kell 18.00 Tõrvandi spordihoones
Treener Larissa Laane, tel 5691 4839

AVATUD METSAOMANIKU NÕUTUBA Tartus Aleksandri tänav 14 ERALDI SISSEPÄÄS

(parkla ja Turu tn poolt esimene uks
E 9.00-17.00; T, N, R 9.00-14.00;
K 11.00-17.00

Piret Arvi, tel 520 5853;
Urmas Kittus, tel 504 1299;
Ülo Kriisa, tel 508 4016;
Ülo Kuusik, tel 516 9682;
Tiit Matson, tel 522 8361;
Leonhard Niklus, tel 5373 5782;
Aadu Raudla, tel 524 8963;
Väino Suigusaar, tel 505 0939.
www.metsaareng.ee, www.eramets.ee

**IGAL METSAOMANIKUL ON ÕIGUS
SAADA TASUTA NÕU ATESTEERITUD
METSAKONSULENDI KÄEST
KUNI 15 TUNDI AASTAS!**

Teeme autoremonditöid, asume
Tõrvandis. Tel 5341 7213.

Henrik Visnapuu 120

KODU LUGU

2010. aasta on kuulutatud lugemisaastaks, mille üks peamisi eesmärgi on tuletada meelde, et lugemine on nauding. Nii mõnigi hea romaan või luuletus paneb meid elu ja maailma üle järele mõtlema või juhatab hoopis radadele, mis on ammu rohtunud...

Reola küla on kirjanduslikult küllaltki tähelepanuväärne ja rikas. Siin on sündinud, elanud ja õppinud mitu kirjanikku ja kultuuregelast, nende hulgas üldtuntud luuleklassik Henrik Visnapuu, kirjandustegelane Herbert Laidvee, kooliõpetaja ja kirjanik Valdur Jürissaar, kunstnik Kristjan Teder, koolmeister Karl Rüütli, romaanikirjanik Hilja Rüütli (kirjanikunimega Aili Helm), kirjandusloolane Eerik Teder, Matsi talu perenaine Emilie Sule (rahvasuus Matsi-Memm) jt. Kõik nad on kas lühemat või pikemat aega käinud ka Reola koolis. Kooliharidust on siinmail antud juba aastast 1766. Kirjandusloolane Eerik Teder on öelnud: „Vähe on Eestis kirjanduslikult nii viljakaid ja olulisi külasid kui Reola“.

Sellel aastal tähistatakse luuletaja H. Visnapuu 120. sünniaastapäeva. Eesti luuleklassik Henrik Visnapuu (2.01.1890 Viljandimaal Helme kihelkonnas – 3.04.1951 USAs) peab kolmeaastast elamist Reolas oma elu üheks üsnagi oluliseks etapiks. Mälestusraamatus „Päike ja jõgi“ (esmatrükk Lundis 1951, teine trükk Tallinnas 1995) rõhutab Visnapuu, et jüripäeval 1898 lõppes tema lapsepõlve muinasmäe Meeri mõisas ja algas noorusmaa Reola mõisas (kolm kilomeetrit külast lõuna poole), kus ta isa sai kupja koha. H. Visnapuu haridustee sai alguse 1898.a oktoobris Reola valla-koolis. Tulevane kirjanik läks kooli 9-aastaselt, ehkki ametlik koolikohustus kutsus tarkust taga nõudma alles 10-aastaselt. Henrikut solvas esi-

Reola Kultuurimaja kutsub

Tartumaa luulepäev “MAARJAMAA LAULUD”

Toimumise aeg : 10. - 11. aprill 2010
Koht : Reola kultuurimaja, Valge tee 1, Uhti, Ülenurme vald

Luulepäev on pühendatud
Henrik Visnapuu 120. sünniaastapäevale.
Aasta suurrituse eesmärgiks on väärtustada sellest paikkonnast välja kasvanud luuletajat

H. Visnapuu loomingule pühendatud luulekonkurss on mõeldud kõigile luulehuvilistele. Iga õpilane esitab ühe Henrik Visnapuu luuletuse. Žürii valib välja vanuserühmade parimad.

Hindamine toimub :	1. vanuserühm	1. - 6. klass
	2. vanuserühm	7. - 9. klass
	3. vanuserühm	10. - 12. klass

Registreerimine kuni 1. aprillini 2010 (silvineps@hotmail.ee)
1. Osaleja kontaktandmed : nimi, vanus, kool
2. Luuletuse pealkiri

Info : Silvi Neps 5661 4858 silvineps@hotmail.ee

Rõõmsa kohtumiseni Reolas !

mesel koolitalvel asjaolu, et ta tohtis tundides osa võtta, kuid napi vanuse tõttu teda vastama ei küsitud. Kolmeklassilise kooli lõpetas H. Visnapuu 1902. aastal.

Visnapuu pühendab Reola-aastatele viiendiku oma mälestusraamatu „Päike ja jõgi“ mahust. Olulisel kohal on nooruki silmade läbi nähtud poeetilised loodusmaalingud, mis on hiljem inspireerinud teda värsse looma.

Oma noorusmaa muljete olulisust on poeet „Päikeses ja jões“ sõnastanud järgnevalt: „Ja alati hiljem, kui olen pannud jala selle muinasmäe pinnale, kas külskägul, kõnereisul või läbisõidul,

on mind haaranud liigutatud meeolu ja peaaegu kummaline hellus ja värin“.

Nimekas poeet tegi 1930. aastate lõpul külskäguga oma noorusradadele Reolas ja vestles paar-kolm tundi koolijuhataja Karl Rüütliga ühistest tütavatest ning huvitus ka tollasest koolielust.

Reola kultuurimaja tähistab luuletaja sünniaastat luulepäevaga 10. aprillil k.a algusega kell 11.00, osalema on oodatud kõik kirjandushuvilised.

SILVI NEPS,
Reola kultuurimaja juhataja

Kas ka sinu kass?

Eelmisel aastal jõudis Eesti varjupaikadest Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehasesse veidi üle 20 tonni (endisi) lemmikloomi. Tegelikult on see kogus aga palju suurem, sest mitte kõik varjupaigad ei saada oma „loomseid ülejääke“ Väike-Maarjasse. 20 tonni sisse mahuvad loomulikult ka tänavatel hukkunud lemmik- ja metsloomad. Nende osakaal pole aga siiski märkimisväärne. Lõviosa sellest korjustekoormast moodustavad kassid. Kasside kehakaalu arvestades käib jutt tuhandetest ja tuhandetest loomadest, kes lihtsalt inimese hoolimatuse tõttu hukka saavad... Kui siia lisada ka kodudes hukatud hiirekuningate võsukesed, siis saadav kogus paneb juba suuremadki skeptikud jahmatama.

Teisest küljest aga võib iga steriliseerimata kass saada aastas kuni 20 järglast. Ainuüksi ühe kassi järeltulijad moodustaksid viie aastaga ligi 20000-pealise kassiarvee.

Iga kohusetundlik kassiomani peaks tegema kõik selleks, et tema lemmikkiisu järglased ei satuks nende kohutavate numbrite hulka. Kindlasti ei sobi tänapäeva ka aastatetagune komme kassipojad „merikooli“ saata. Tänapäevaste seaduste kohaselt on selline teguviis suisa kriminaalkorras karistatav – teo toimepanijale võib määrata rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistuse.

Otsusta juba täna!

Kõike eelpooltoodut arvesse võttes on selge, et just kasside steriliseerimine/kastreerimine vajab laiemat tutvustamist ja toetust. Seetõttu on Eesti Loomakaitse Selts koostöös mitmete kliinikute ja toetajatega otsustanud sel kevadel korraldada kampaania. Selle käigus on soovijatel võimalik aprillikuu jooksul lasta oma kass palju

odavamalt steriliseerida/kastreerida. Täpsemat infot kampaania kohta saab aadressilt www.loomakaitse.ee ja telefonil 526 7117. Operatsioonidele saab registreeruda alates 15.märtsist.

Miks peaks kastreerima isase kassi?

Isaste kasside kohta on levinud arvamus, et kuna nemad poegi koju ei too, siis võiks kõutsid lõikamata jätta. Paraku aga pole kastreerimine vajalik üksnes poegade hoidumiseks. Isase lõikamata kassi elu on pidev võitlus. Kindlasti näeb ta päevast päeva palju vaeva, et olla oma tänava kõige suurem ja tugevam kass. Kogu elu vältavate võitluste tulemusena on kõutsi kõrvad pidevalt ribadeks kistud ja ta peapiirkond ning sabaümbrus kubiseb mädapaisetest. Omaniku jaoks tähendab see sagedasi kulukaid arstivisiite, kassile aga kannatusi, mis tegelikult oleksid siiski vältidavad.

Lõikamata kasside teine ja kindlasti mitte vähem oluline tung on jätta oma lõhnamärg kõikjale, kus ta käib. Tubase kassi puhul on eriti häiriv, kui kiisu pissiloike on nii välisukse lähistel kui akende ümbruses, kindlasti ka kassi omanike jalanõudes ja vahel ka jopedel. Ülekassid märgistavad meeleldi ka näiteks teie naabrite auto või maja välisukseis. Varem või hiljem lõpeb see suure naabritevahelise tüliga. Ka on lõikamata isaste territoorium, kus nad liiguvad, oluliselt suurem kui lõigatud samasoolistel. Selle tulemusena satuvad kastreerimata kassid tihedamini õnnestusse ja nii on nende keskmine eluiga palju lühem kui opereeritudel.

Emase kiisu steriliseerimine

Emaste kasside steriliseerimise peamiseks põhjuseks saavad omaniku jaoks ikkagi lõputu innaaegne

kräunumine ja soovimatu poegadekumad. Kasside jooksu- aeg ei ole seotud aastaaegade ja indlemist võib esineda aastaringiselt. Tihti juhtub nii, et kui kassil pole võimalust viljastuda, jääb jooksu- aeg kestma pikkadeks kuudeks. Kui läheduses on aga mõni isane kass, siis paari kuu pärast võib oodata pisipere. Pärast poegimist võib järgmine jooksu- aeg alata aga juba nädala-paari möödudes.

Pärast operatsiooni

Paraku peab arvestama, et täpselt nagu inimeste, nii ka loomade operatsioonidega kaasnevad mõninga- aegsed riskid. Samuti muutub operatsioonijärgselt loomakese ainevahetus aeglasemaks ja pahatihti kipuvad omanikud oma lõigatud kiisu-miisu paksuks söötma. Emase kassi operatsiooni riskid on suures osas samad mis isaselgi. Emaste loomade puhul on aga kindlasti haavahooldus natuke keerukam, sellega peavad kassiomani- kured arvestama. Põhjalikumalt lisainfot steriliseerimise/kastreerimise kohta küsige oma loomaarstilt.

KADRI VÕREL, Eesti Loomakaitse Selts

Eesti Loomakaitse Seltsi ja mitmete loomakliinikute ja toetajate koostöös sai 15. märtsil alguse kampaania, mille raames on loomaomanikul võimalik oma kass steriliseerida/kastreerida soodus- hinnaga. Registreerimine operatsioonidele toimub Eesti Loomakaitse Seltsi koduleheküljel www.loomakaitse.ee kaudu alates 15. märtsist, kampaania kestab 30. aprillini.

KINGI RAAMATUKOGULE RAAMAT!

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühning kutsub lugemisaastal kõiki lugejaid kinkima oma kodukandi raamatukogule üht äsjailmunud raamatut. See on hea tegu, millega saab kogeda kinkimisrõõmu ja pakkuda paljudele teistele lugemismõnu. Kinkides raamatukogule, teeme kingituse korraga paljudele. Üheskoos muudame rikkamaks kohalike raamatukogude lugemisvaliku ja teeme suuremaks avastamisrõõmu, mida kirjasõna pakkuda võib.

Lugemisaasta üks peamisi eesmärgi on tuletada meelde, et lugemine on nauding. Eestis armastatakse lugeda ja üks koht, kust huviline lugemisvara saab, on raamatukogu. On imetlusväärne, et raamatukogudesse tulla üha rohkem ja tihedamini ning juba mõnda aega on lugemishuvi Eestis taas tõusuteel. 2009. aastal külastati ainuüksi rahvaraamatukogusid 6,4 miljonit korda ja sealt laenati 12 miljonit trükist, mis võrreldes varasemaga on ligi kümme protsenti enam. Samal aastal vähe-nes riigi toetus kogude täiendamiseks ligi veerandi võrra ja ka enamus omavalitsusi ei suutnud oma osalust trükiste ostmiseks suurendada. Ühe aasta jooksul ilmub Eestis üle 4000 raamatu, millest tavapärastel jõuab külaraamatukokku kümnendik, lugemisaastal kardetavasti tunduvalt vähem. Olgu aasta milline tahes, ikka leidub igas raamatukogus usinaid lugejaid. Raamatukokku tulla ka vaatamata hõrenevatele uudiskirjanduse riistadele ja pikenevatele lugemisjärjekordadele.

Kui oled valmis raamatukogule mõne äsjailmunud raamatu kinkima, siis pea nõu raamatukoguhoidjaga, et välja selgitada, millist raamatut hädasti vaja või ehk on see raamat juba kingitud. Et kinkimisrõõmu tulevastele põlvetele jäädvustada, võiks kinkija omakäeliselt kirjutada raamatusse pühenduse, et ka tulevased lugejad teaksid – tegemist on kingitusega.

Raamatukogud jäävad tänuga ootama uusi raamatuid, kõiki seniseid ja uusi lugejaid! Teeme oma raamatukogule kingituse ja saame üheskoos rikkamaks!

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühning

Üleskutse on heaks kiidetud 446 osaleja poolt üldkoosolekul 3. märtsil 2010. a.

Tõrvandi raamatukogu oleks tänulik järgmiste raamatute eest:

LUULE

1. „Eesti luule kuldne klassika“, II SE&JS 2005
2. „Isamaa ilu hoieldes“, Varrak, 2008
3. „Maailmarändur“, (Eesti rännuluule antoloogia)
4. Adamson, H. „Om maid maailman tuhandit“, Ilmamaa 2008
5. Alver, B. „Koguja“, Ilmamaa 2005
6. Haava, A. „Veelgi hinges nagu laulu“, SE&JS 2009
7. Hainsalu, L. „Maximini“, Eesti Raamat 2009
8. Hirv, I. „Veesilm“, Tänapäev 2006
9. Ilves, A. „Tulen öösel sulle koju“, 2009
10. Kaalep, A. „Muusad ja maastikud“, Tänapäev, 2008
11. Kangro, B. „Sütevakk südames“, Tänapäev 2008
12. Kangro, M. „Heureka“, Eesti Keele Sihtasutus 2008
13. Kangro, M. „Tule mu koopasse, mateeria“, Eesti Keele Sihtasutus 2007
14. Kauksi Ülle „Emaema maa“, Eesti Keele Sihtasutus 2005
15. Lepik, K. „Valguse riie ei vanu“, Ilmamaa 2002
16. Mägi, J. „Hinge pealt ära“, 2009
17. Mänd, H. „Hetkesekundid“, 2009
18. Rummo, P.-E. „Kogutud luule“, SE&JS 2005
19. Runnel, H. „Punaste õhtute purpur“, Ilmamaa 2008
20. Runnel, H. „Videvik“, Ilmamaa 2009
21. Sang, A. „Emajõe unisel veerul“, Vagabund 2003
22. Sang, J. „Ohvitseride maja“, Vagabund 2008
23. Soomets, T. „Varjatud ained“, Tuum 2009
24. Tommyboy „Aja Kiri“, Tammerraamat 2010
25. Traat, M. „Soe õhtu“, Pegasus 2008
26. Under, M. „Luule“, SE&JS 2007
27. Vaarandi, D. „Tähine laotus tantsib“, Tänapäev, 2007

LASTEKIRJANDUS

- „Suur Tõll“
 - Keränen, M. „Peidetud hõbedane aardelag“
 - Keränen, M. „Varastatud oran• jalgratas“
 - Kreutzwald, Fr. R. „Lopi ja Lapi“
 - Niit, E. „Pille-Riini lood“
 - Pervik, A. „Presidendilood“
 - Tungal. L. „Naljatilgad lähevad laulupeole“
 - Vallik, A. „Pints ja Tutsik“ I
 - Vallik, A. „Pints ja Tutsik“ II
 - Vilep, H. „Habemega nali“
 - Vilep, H. „Horlok ja ürgvärava võti“
 - Vilep, H. „Liisu leiutab küünlapuhuja“
 - Vilep, H. „Nõiutud linn“
 - Vilep, H. „Une-Mati udujutud“
1. Lindgren, A. „Väikevend ja Karlsson katuselt“
 2. Lindgren, A. „Väike Tjorven, Pootsman ja Mooses“
 3. Lindgren, A. „Vennad Lövisüdamed“
 4. Lindgren, A. „Pöialpoiss Nils Karlsson“
 5. Lindgren, A. „Röövlitütar Ronja“
 6. Lindgren, A. „Vahtramäe Emil“
 7. Lindgren, A. „Lärmisepa tänava lapsed“
 8. Lindgren, A. „Kerstin ja mina“
 9. Rowling, J.K. „Harry Potter ja saladuste kamber“ (II)
 10. Rowling, J.K. „Harry Potter ja Azkabani vang“ (III)
 11. Rowling, J.K. „Harry Potter ja tulepeeker“ (IV)
 12. Rowling, J.K. „Harry Potter ja Fööniksi ordu“ (V)
 13. Rowling, J.K. „Harry Potter ja segavereline prints“ (VI)
 14. Rowling, J.K. „Harry Potter ja surma vägised“ (VII)

Aprillis Ülenurme Pere- ja noortekeskuses

Avatud Maris Treufeldti fotonäitus

* Maris on Ülenurme valla 2009. a fotokonkursi „Meie vald on meie inimese nägu“ võitja

Energeetilise tantsu ja jooga tund

- * esmaspäeviti kell 19.30-21.30
- * tund sisaldab tantsu, mis on suunatud keha soojendamisele ja energeetika vabastamisele (ei eelda eelteadmisi)
- * hingamisharjutused
- * joogaharjutused
- * kogu tegevus on suunatud oma sisemaailma ja välismaailma kooskõla loomisele
- * vajalik on eelregistreerimine 11. aprilliks tel 515 1198, Tiina

Showtantsu trennid noortele

- * kolmapäeviti kell 16.00–17.30 Ülenurme Gümnaasiumi peegelsaalis
- * võimalus veel liituda tel. 5331 5342
- * treener Leila Luik Tartust

Tartumaa Arendusseltsi rahvusvahelise noortelaagri ümarlaud

- * 6. aprill

Päev noortega, teemaks „Mäng õpetab“

- * 24. aprillil kell 12.30
- * ürituse viib läbi Ragnar Kekkonen Tartu Lille majast

Perekoolitus „Kodu algab emast, isast“

- * lapse mõttemaailma ja areng
- * üldinimlike eluidealide väärtustamine – inimväärikus, vanemlus, kodu, perekond
- * koolitus toimub aprillikuust juunini 2010. a
- * kuupäevad täpsustamisel, palun jälgige kodulehekülge

Pere- ja noortekeskuse lahtiolekuajad:

- esmaspäev
- 10.00–13.00 beebikool
- 13.00–15.00 noored
- 15.00–19.00 laulustuudio Vikerkaar
- 19.30–21.30 energeetiline tants ja jooga

teisipäev

- 13.00–17.00 noored
- 17.00–19.00 kitarritunnid
- 19.00–21.00 noorte bänd

kolmapäev

- 10.00–11.00 beebikool

11.00–15.00 ansambel Vikker

15.00–19.00 noored

16.00–17.30 showtants Ülenurme Gümnaasiumi peegelsaalis

neljapäev

13.00–15.00 noored

15.00–19.00 laulustuudio Vikerkaar

reede

12.00 – 15.00 ansambel Vikker

15.00 – 17.00 noored

Laupäev ja pühapäev toimuvad eelneval kokkuleppel erinevad sündmused nii keskuses kui ka mujal (ühisväljasõidud, laste sünnipäevad, koolitused).

Võimalus üles panna erineva sisuga näitusi. Ootame Teie huvitavaid ettepanekuid! Suhelgem ka kodulehekülje foorumis!

Info tel 5331 5342,

kersti@onnemaa.ee, www.onnemaa.ee

KERSTI LEIS,

Ülenurme Pere- ja noortekeskuse juhataja

Märkamatul lugema

2010. aasta on Eestis välja kuulutatud üleriigiliseks lugemisaastaks. Teema-aasta ülesandeks on tuua kirjandusest eemaldunud täiskasvanuid raamatute juurde tagasi ning algajaid lugejaid – lapsi. Motiveerida neid raamatutega tegelema, äratada huvi lugemise vastu.

Oluline alustegur lapse suhtlemisel raamatuga ja lugema õppimisel on motivatsiooni olemasolu. Lugemishuvi tekib ja püsib olukordades, kus oskust on reaalselt vaja. Täiskasvanute ülesanne on luua lapse jaoks olukordi, kus tekib vajadus lugemisoskuse järele. Laps saab raamatutega suheldes õige pea aru, et lugemisoskus on vajalik emotsionaalse kogemuse ja uue informatsiooni hankimisel.

Lapsevanemad on hakanud mõistma, et lapse suhtlemine raamatuga põhineb lapsevanema isiklikul eeskujul. Laps matkib ja teeb seda, mida ta enda ümber näeb, mitte seda, mida tal teha kästakse. Peredes, kus raamatud on täiskasvanute elu loomulik osa, kasvavad lugemist armastavad lapsed. Raamat olgu lapse elus sama loomulik ese nagu pesumasin või muruniiduk, lugemine sama enesestmõistetav nagu söömine või hammimine. Heas kodus on raamat lapsele vabalt kättesaadav. Ka väikelapse tuhnimine raamatus on raamatuga tegelemine.

Lasteaias käivad lapsed on topelt õnnelikud, sest nende suunamisega tegelevad lapsevanemad ja õpetajad koostöös. Ülenurme lasteaias on 2009/2010. õppeaasta lugemisaastaga seonduvalt raamatuaastaks nimetatud. Kodu ja lasteaias koostöös on lastele antud ülesanne igas kuus koos vanematega kodus välja valida kindlateemalised raamatud, et neid lasteaias ise uurida ja ka rühmakaaslastele tutvustada. Lapsevanemad on ülesandesse suhtunud huvi ja innuga. Koduses raamatukogus on tolm alt välja ilmunud ka unustatud raamatud vanemate endi lapsepõlvest ja need pakuvad lastele erilist huvi. Vanematel on tekkinud võimalus koos lapsega raamatumaailma sukelduda. Emad-isad ja lapsed on kodustel õhtutundidel raamatut lugedes jaganud omi mõtteid, kogemusi ja muljeid elust ning ümbritsevast. Paljud lapsevanemad on koos lapsega leidnud üles ja võtnud jalge alla tee raamatukokku või raamatupoodi.

Märts oli Ülenurme lasteaias raamatukuu. Sel puhul toimusid 5–6-aastaste laste rühmas märtsikuus teemanädalad: muinasjuturaamatunädal, lasteluule-nädal, Eesti autorite lasteraamatunädal, aimeraamatunädal. Rühmas oli koostatud teemaraamatute näitus. Lapsed said kaasatoodud raamatuid teistele tutvustada ning õpetaja luges neist iga päev lugemistunni ajal lastele ette. Vaatamiseks ja lugemiseks olid välja pandud ka raamatud, mida koos rühmaga

HARIDUSELU

Marleen, Kermo ja Susanne Ülenurme raamatukogus.

raamatukogu külastustel kaasa laenutatud. Emakeelepäeva tähistati kirjandushommikuga, mida külastas Tartust pärit lastekirjanik Heiki Vilep. Ülenurme lasteaias külastasid raamatukooli ka Vanemuise teatri Kollased Kassid, kes ajasid lastega teatrijuttu. Teatrihuvilised õpetajad on korraldanud perede ühiskülastusi Vanemuise teatrisse, kus on imetlust leidnud vana Pärsia muinsjutu „Kuidas kuningas kuu peale kippus“ ja Ole Lund Kirkekaardi raamatu „Nina-sarvik Otto“ ainetel kokku pandud lavastused. Teatrikuus jõudis järg ka O. Lutsu „Nukitsameheni“.

Eesti lugemisaasta 2010 eesmärgiks on tuletada meelde, et lugemine on nauding, mis annab nii elamusi kui teadmisi. Lugemisaasta on mõeldud kõigile, kes oskavad ja tahavad lugeda või alles õpivad lugema. Lugemisaasta eestvedajate sooviks on jõuda võimalikult paljude inimesteni, sõltumata nende lugemiseelustest. Ülenurme lasteaias õpetajad on raamatute lugemise initsiatiiviga naka-tanud oma kasvandikke, nende vanemaid ja vana-vanemaid.

EVELIN SARAPUU, Ülenurme lasteaias vanemõpetaja

Eesti Põllumajandusmuuseum

www.epm.ee

**Avatud teisipäevast pühapäevani
(välja arvatud riiklikud pühad)
järgmistel kellaagadel:**

aprill – oktoober kell 9.00–17.00,

november – märts kell 10.00–16.00.

**Turismiinfokeskus ja kohvik on avatud
T – L kell 10.00–17.00.**

Ootame teid muuseumi näitustele, mis tutvustavad linnukasvatust, mesindust, lina kasvatamist ja töötlemist ning põllumajandustehnika arengut. Õpikojas Johanna Leieri kasetohust piltide näitus.

On võimalik tellida erinevaid muuseumiprogramme.

Sepatöö saladused (iga kuu kolmas laupäev)

Õpime tundma peamisi sepistamisel kasutatavaid vahendeid ja võtteid. Valmistame lihtsamaid esemeid. Sepalt on võimalik tellida ka erinevaid sepiid.

Põnev puit (iga kuu esimene reede)

Pakume modernseid lahendusi puidu taaskasutamiseks. Meisterdame ja kujundame erinevaid esemeid.

Õppepäev „Looduslikud kiu- ja õlitaimed“

(8. aprillil kell 12.00 – 15.00)

Mooste katsejaama juhataja Kalju Paalman räägib lina ja kanepi kasvusest ja nende saaduste kasutamisest.

Kursus „Rukkileiva ajaloost sooja leiva pätsini“ (21. ja 22. aprillil)

Tutvustatakse erinevaid leibasid ja nende koostist, taigasegamisnõusid, jahusorte. Õpitakse valmistama juuretist ja eeltainast ehk juurt.

Karjapoiss on kuningas (23. aprill)

Näituse „Õgija – aasta lind“ avamine, loodusfotograaf Remo Savisaar räägib oma fotodest ja kogemustest looduse pildistamisel.

Konkurss „Minu lemmik taluües“

Maaeluteemaline lastenäituste projekt. Ootame laste joonistusi, fotosid jm töid oma lemmikloomast või -linnust. Tööde laekumise tähtaeg 1. mai.

Info ja registreerimine

tel 738 3819, 5373 7124; epm@epm.ee.

8. aprillil kell 12.00 – 15.00

Õppepäev „Looduslikud kiu- ja õlitaimed“

Agrobiotehnoloogia Seltsi liige Kalju Paalman tutvustab lina ja tööstusliku kanepi kasvuse võimalusi ja nende toodete kasutamist. Lähemalt räägitakse linaõli ja -jahu tarbimisest toidulisandina ning linaõli omadustest puidukaitsevahendina. Võimalik maitsta ja osta tervislikke linajahutooteid ja linaõli.

**Sissepääs muuseumipiletiga
Registreerimine tel 738 3819, 5373 7124**

Talgupäev „Teeme ära“

Eesti Põllumajandusmuuseumis
30. aprill kell 11.00 – 18.00

Koristame Eesti Põllumajandusmuuseumi ümbrust ja vana looduskaitsealust Ülenurme mõisaparki. Võimalusel kaasa võtta reha. Talgulistele pakume kuuma suppi, teed ja leiba. Tutvustame muuseumi sepikojas sepatööd. Õhtul teeme volbrilõket.

Lähim info tel 738 3819 või 5373 7124.

Reola Noorte Näitetrupp 10

„Iga teatrietenduse võlu on kordumatus ...“
Nende sõnadega alustas oma esinemist Kaupo Piirsalu, kes avas 19. märtsil emotsionaalseks kujunenud teatri- ja piduõhtu.

Reola kultuurimajaja kogunenud sõbrad, sugulased ja teatrihuvilised said ühe õhtu jooksul vaadata kolme etendust: Merle Velbo „Vanaema kuningriik“ (Marili, Sander, Carol, Karl Robert, Pilleriin, Liisbet, Sandra Lisbeth, Eliise, Kaupo, Rasmus), Valter Kruuti „Apsaluutselt“ (Kristel, Oliver, Robin, Age-Midrit, Pille-Riin, Allan) ja Merlin Ponna „Ooteroom“ (Anni, Jane, Merlin, Kaupo). Esinejateks olid kolmes erinevas vanuses näitlejad ja lavastajaks näitetrupi hing ja südametunnistus Aime Kahk.

Oli mõnus ja südamluk õhtu, nautida sai lapse-likku sisseelamist tundeavaldustesse, pisut vanemate lendlevat sõnamängu ja peent huumorit kooliteemadel ning vanimate näitlejate sügavasisulist

absurditaju. On ju tore tabada muidu näo või nime poolest tuttavate inimeste varjatud oskusi: nii vaba, nii julge, hoopis uus inimene, hea hääl, no on alles karakter! Seda kõike allakirjutanu nägi ja sai elamuse. Suur tänu Aimele, kes on kõik need aastad andnud noortele inimestele isetegemisvõimaluse, neid õpetanud ja ka sundinud (kui vaja), muutnud neid vabamaks ja emotsionaalsemaks. Ja kindlasti on see üks võimalus, kuidas hoida noori eemal halvast ning kujundada nende sisemaailma ja väärtushinnanguid.

„Iga teatrietenduse võlu on kordumatus ...“ – seda oli ka reedene teatriõhtu, mis lõppes sünnipäevale kohaselt – kõiki paluti lahkesti pidulauda!

PIRET RANNAST,
teatrihuviline

HARIDUSELU

MOEKE 2010

Laupäeval, 27. märtsil toimus järjekordne koolimoe üritus „MOEKE 2010“. Sel aastal tehti moodi Tartu moe- ja vabaajakeskuses „Tasku“. Kollektsoone oli rekordarv – 47 ja teemaks „Nägin unes ...“

Ülenurme Gümnaasium esines kolme kollektsiooniga: 7.a ja 7.b klassi tüdrukud esitasid kollektsiooni „Cotton Candy“,

8.b klassi tüdrukute esituses sai näha kava „ICEfaery“ ning

9.a klassi tüdrukute kollektsioon kandis nime „Mask“.

Kõigi kolme kollektsiooni valmimisel oli juhendajaks õpetaja Piret Saag-Pilt ning liikumise pani paika huvijuht Marit Rauk.

MOEKE 2010 *Grand Prix* võitis kollektsioon „Mask“, selle valmistasid Kelly Kald, Laura Liisa Leppik, Janne Nurme ja Sigrid Savva.

Palju õnne võitjatele ja osavõtjatele!!!

MARIT RAUK, pealtvaataja ja fänn

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeritud
maapiirkondadesse

Tartumaa Arendusselts

Aitame kaasa Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames planeeritud LEADER meetme eesmärkide elluviimisele, milleks on muuhulgas ka maapiirkondade elukvaliteedi parandamine ja areng.

Leader meetme raames on rahastatud Ülenurme Vallavalitsuse projekti „Ülenurme valla noortekeskuse tehnika soetamine“.

Projekti raames sai Ülenurme valla Pere- ja Noortekeskus endale süntesaatori, klaveri aluse, trummikomplekti, trummitaldrikud, trummitooli, teleri, DVD-mängija, Sony muusikakeskuse, TV aluse ja Samsungi sülearvuti.

MÄRTS ON TEATRIKUU

Ja Ülenurme vallas armastatakse teatrit teha. See armastus hakkab juba maast-madalast peale. Ülenurme Gümnaasiumi algkooliosas tegutseb viltalt koguni kaks teatritruppi.

4.märtsil esietendus Ülenurme Gümnaasiumi Tõrvandi koolihoone lasteteatris „Kuldne leht“ Jaan Aitaja kirjutatud ja lavastatud õpetlik-kasvatuslik ning hingekeeli puudutav lavalugu „Anna-Liisa Karoliine ja kolm kassikest“. Kodututeks jäänud kiisude karmist saatusest pajatav, ent siiski õnneliku lõpuga lugu pani mõtlema ja etendus kutsus kaasa elama. Tragidel 3. klassi (klassijuhataja Lairi Sürje) näitlejatel tuli rambivalguses näidelda tervelt 40 minutit!

Kolm kassi, igaüks ise värvi ja omamoodi iseloomuga ning ellusuhtumisega: kes leppis kõigega ja oskas heategu hinnata, kes nõudis lahkelt heategijalt kohe järgmist heategu - soojale piimale ikka poetoitu kah lisaks: „Ah sul „Kitekatti“ ei olegi?!“ 3.c klassi neli noort näitlejati - Johanna Vilms (Anna-Liisa Karoliine), Kätlin Altsaar (kassike Mustu), Anete Kreinin (kassike Oranžee) ja Greete Vint (kassike Rilly) - olid vaprad ja tarmukad, laulud ja liikumisedki kõik selgeks õpitud. Lavastaja ja loo autor on kirjutanud näitlejatele ka laulud ja nende taustad ise sisse mänginud. Lausa muusikateater! „Kuldne leht“ tähistab sel aastal oma 15. tegevusaastat.

Aime-Laine Kahki 5.a klassi näitetrupi „Pahudipolka“ l vaatust, mida 9.märtsil koos koolipere

kõige nooremate teatrisõpradega vaatasin, mängiti paar korrust kõrgemal kooli jalutuskoridoris (koolipere õhkab kõige enam oma aula järele...). See oli etendus, mis algas kell 8 hommikul, sest osa näitlejaid pidi üsna pea spordivõistlustele sõitma... Arvata on, et näiteseltskonnast kõik polnud veel päriselt üles ärgatagi suutnud - seda enam on imekspandav nende mängulust ja rolli sisse elamise oskus.

Üks koolihoone, kaks võimekat näitejuhti, kaks võimekat näiteseltskonda, kaks täiesti erinevat lugu ja lavastust.

„Pahudipolka“ tegi sõnaliselt osas kaasa 21 5.a klassi (klassijuhataja Eve Kaljula) õpilast. Kui kogu seltskond publiku ette rivistus, sai ruum seinast seinani näiteseltskonda täis. Võimas kaasa-haarus! Õpetaja Britt Laatsi abiga oli selgeks õpitud tervelt kuus Olav Ehala laulu - teadupärast on selle helilooja looming üsna keerukas ja nõudlik. Veel üks muusikateater meil Tõrvandis!

Peategelased kiisu Limpjalg (Carol Kottisse) ja hea tädi Teresa (Marili Gross) askeldasid laval loomutruude ja juba kogenud näitlejatena, väga sümpaatselt mõjus poodnik Faabia (Liisbet Rannast) selge diktsiooniga osatäitmine. Hoolimata etenduse varajasest toimumisajast oli hulgaliselt värvikaid rollitäitmisi ja nauditavat kaasaelamislusti. Elutarku tõeteri jagus selles pikas - kumbki vaatus kestab 45 minutit - teatritükis veel ja rohkem.

Korduvalt mõtlesin mõlema lasteetenduse

KULTUURIELU

puhul, kui tarviline on teatritegemine noorte näitlejate mälu treenimiseks, esinemisoskuse ja -julguse andmiseks, aga samamoodi tähtsaks pean laste kõne selguse arendamist. Elutempo on kiire, paljud meist „tulistavad“ ju sõnu suust pöörase tihedusega... Jah, teatritegemine on lisaks kultuurilise meelelahutuse pakkumisele ka hariv ja oluline!

Kui õpetaja Aime-Laine Kahkilt tema noorte näitlejate kohta lisateavet palusin, rääkis ta vaimus-tunult oma paljudest hooaalustest, nii et mu käsi ei jõudnud nobedale jutule järele. Nõnda palju on meil erinevaid teatrigruppe. Aga küllap kuuleme neist kõigist veel edaspidi!

Näitemäng on vahva ja on tõesti suurepärase, et meie vallas on nii palju tegusaid näitejuhte!

VII kooliteatrite päeval Rõngus sai põhikooli noorema astme näitlejate hulgas kiita Johanna Vilms Jaan Aitaja juhendatavast näitetrupist.

Põhikooli vanema astme näitlejatest hinnati parimaks osatäitjaks Eliise Tani Aime-Laine Kahki juhendatavast näitetrupist.

Gümnaasist Ingar Dubolazov pälvis prima meesosatäitja tiitli, tema juhendaja on Ivo Porkon. Ingar alustas oma näitlejateed Tõrvandi kooliteatris „Kuldne leht“.

MAIRE HENNO

Mõtteid monoetendusest „Suguseltsi lood“ ehk julge pealehakkamine on võit ehk las mees teeb, mis mees tahab

Seekordsel Tartu maakonna VII kooliteatrite päeval Rõngus 26.märtsil oli tunda 27. märtsi - ülemaailmse teatripäeva - lähedust. Osavõtjaid oli Rõngust, Nõost, Kuustest, Elvast, Ülenurmest. Paljud lavatükid olid omaloomingulised. Nii esitasid Elva koolinoored intrigeeriva loo „Noorus on hukas“, kus jäi kõlama mõte, et noored ei ole ikkagi hukas ja otsustaval hetkel suudavad nad anda oma panuse olukorra parandamiseks. Nimetatud tükk pälvis ka positiivse hinnangu žüriilt, mille esimeheks oli Eesti Harrastusteatri Liidu tegevjuht Kristiina Omer.

Ülenurme Gümnaasiumi 12.a klassi õpilane Ingar Dubolazov esines teatripäeval omaloomingulise monoetendusega „Suguseltsi lood“. Kuna viimasel ajal on eeskätt tänu Jan Uuspõllule, aga ka Raivo E. Tammele ja Indrek Taalmaale monoetendused publiku hulgas soosingu võitnud, siis otsustasime meigi sellega proovida. Sellise etenduse puhul on esineja vastutus väga suur, on ta ju üks laval ja sõltub temast, kas tekst saab ette kantud nii, et tekiks vaatajaga lähedus ning mõistmine, ühesõnaga teatrielamus.

Huvi sellise monoetenduse vastu oli juba teatripäeva algul suur, kuna žüriigi teatas, et selline ühemehetükk on Rõngu teatripäevade ajaloos esmakordne.

Huvitava teksti kirjutas Ingar ise ega lasknud end kellestki mõjutada. „Suguseltsi lood“ on humoristlik ja kaasaaharav lugu, kus esitatakse ühe teravmeelse noormehe pilgu läbi huvitavaid episoodide vanavanemate, tädide, onude ja nooremate sugulaste ettevõtmistest. Eriti meeleolukas on kahe Võrumaa onu murdekeelne pödrajutt, mida Ingar esitas ka gümnaasiumiõpilaste etluskonkursil Tartus. Huvitav tekst, sobiv taustamuusika, elevust tekitanud liikumine, esineja aktiivsus ja hea diktsioon - see kõik täitis saali omapärase elamusena.

Žürii otsusega valiti lavalugu esindama Tartu maakonda vabariiklikul gümnaasiumide teatripäeval „Vanemuises“ ning Ingarile omistati ka 2010.a prima meesnäitleja tiitel. Meeneteks olid kaks väga erilist, ainult selleks päevaks valmistatud, suveniiri. Enne otsustavat esinemist „Vanemuises“ aitab Ingaril näitlemisoskusele anda viimast lihvi vanemuislane Meelis Hansing.

Sellel teatripäeval osalemise kohta kehtib küll vanasõna modifikatsioon, et julge pealehakkamine on võit, ja ütles, et las mees teeb, mis mees tahab.

IVE PORKON,

Ingaril emakeeleõpetaja, innustaja ja kontaktisik

Kõrge tunnustus meie vallast pärit ooperisolistile

Rahvusvahelisel teatripäeval, 27.aprillil jagati „Vanemuises“ Eesti Teatrilidu aastapreemiaid. Ülenurmelastele teeb kindlasti rõõmu, et üks väärikas autasu anti pidulikult üle ka meie valla elanikule:

**EESTI TEATRI
AASTAAUHIND 2010 -
Georg Otsa nimeline preemia
- KARMEN PUIS.**

„Postimehest“ täpsustuseks:

Žürii Teo Maiste (esimees), Anu Kaal, Mati Kõrts, Pille Lill, Taisto Noor, Jassi Zahharov, Mati Palm. Esile tõstetakse osatäitmisjärgmistest etendustest: Amastris, Händeli „Xerxes“, Concepcion, Raveli „Hispaania tund“, Dorabella, Mozarti „Cosi fan tutte“, Olga, Tšaikovski Jevgeni Onegin, Galatea, Händeli „Acis ja Galatea“, Solveig, Anitra, Griegi „Peer Gynt“ (kõik „Vanemuise“ teatris).

Palju õnne!

SPORDIELU

Möödunud talve ei ole ilmselt tagantjärele iseloomustada vaja. Hea, et praegused noored saavad kunagi öelda: „Kus vanasti olid talved!...“ Suusahuviliste seisukohalt oli ideaalne talv – rajad olid korras Tõrvandis, Ülenurme kooli juures ja Sääsekülas. Vooremäel oli radu igale maitsele. Selliste talvede jätkudes tulevad vanad ajad jälle tagasi – kasvab harrastajate hulk, suureneb osavõtt rahvaspordiüritustest, tuleb juurde noori suusasportlasi.

Ega mäletagi, millal suusavõistlused külma tõttu ära on jäänud. Tänavu küll midagi ära ei jäänud, lihtsalt lükati edasi. Paarikümnet võistlust ei hakka ma siin järjekorras kirjeldama, annan tulemused edasi mingi süsteemina.

ETV-Swedbanki noortesari koosnes viiest etapist. Igal etapil saavad viis paremat medali ja sarja kokkuvõttes iga vanuseklassi viis paremat karika ja rahalise preemia. Meie edukaim oli Alvar Ratt, kes sai sarja üldkokkuvõttes M12 5. koha. Etappide kohad olid 5., 1., 10., 6., 4. (49 osalejat), seega 2 auhinnakohta ja tubli üldkoht. Toomas Tarsi kohad M14 olid 13., 16., 26., 2., 4. (42 osavõtjat). Kuna 4 paremat tulemust lähevad arvesse, siis tõusis Toomas lõpuks 6. kohale. Köva poiss! Robin Mölli kohad M11 klassis olid 16., 15., 11., 22., 17. (93 poissi) ja kokkuvõttes tuli 14. koht. Ta on aasta noorem, seega järgmisel aastal on tal head võimalused sarja liidrite hulka tõusta.

Kirsti Kiisleri kohad N11 klassis olid 22., 19., 15., 18., (66 osalejat) ja kokku 18. koht. Ka tema on aasta noorem. Lauri Loppi kohad M11 klassis olid 36., 34., 39., 40., 38., kokku 40. koht, tema on samuti aasta noorem. Rando Aigro sai kirja ühe 53. koha.

Sajandi talv suusarahva vaatevinklist

Järgmisena Tartu Suusaklubi korraldatud 5-etapilisest võistlusest Tartu Suusatalv 2010. Alvar Ratti kohad M12 klassis olid 1., 2., 3., 3., 1.-2., kokku 2. koht. Toomas Tars sai 2., 2., 4., 3., 2. koha ja kokkuvõttes oli ta ka 2. kohal. Robin Möll tunnistas ainult esikohti ja võitis M10 klassis kogu sarja. Kirsti Kiisleri kohad olid 3., 1., 1., 1., 1., ka tema võitis sarja N11 klassis. Lauri Lopp sai sarjas 4. koha.

J. Mae karikavõistlustelt Albus tõi Toomas Tars ära võitjakarika M14 klassis, Alvar oli M12 klassis kolmas. Võistlus oli klassikastiilis ja Toomas ongi n.ö klassikavend, Alvar on universaal.

E. ja H. Abeli mälestusvõistlustel Lähtel oli Alvar Ratt 1. ja Toomas Tars 3.

Tartumaa koolinoorte MV-I Lähtel said esikohamedalid Robin Möll ja Kirsti Kiisler, Alvar oli 3., Toomas 2. ja Lauri 2.

Noorte rühm on praegu väike, aga tubli. Suusatama on jäänud need, kes ühtegi treeningut vahele ei jätta ja tulemused on ka vastavad.

Nüüd täiskasvanute juurde. Tartumaa talimängude suusavõistlus toimus 13. jaanuaril Lähtel. Meie sportlaste kohad olid järgmised: Urmas Utar MV 1., Leili Prans NVII 4., Livian Laaneots NVI 2., Aivi Laaneots N 3., Ain Roost MVII 5., Lembit Lätt MVII 7., Heiki Sarapuu MVI 6., Hassar Jurs M 8. Meeste teatenelik - Heiki Möll, Rauno Tiimann ja Urmas Utar - sai esikoha. Naiste võistkond - Livian ja Aimi Laaneots ning Marta Kask - sai hõbemedali. Livian võistles ka valdade vabariiklikel võistlustel Ebaveres, kus ta sai 6. koha. Samas sai aga MVI kulla Urmas Utar. Täisvõistkonnaga me seal ei osalenud. Maakonnas tuli seekord alla vanduda Tartu vallale – saime 2. koha.

Traditsiooniliselt jääb loo lõppu kokkuvõtte Tartu maratoni. Kõik käis vanaviisi: eelmisel päeval suuskadele libisemismäärde panek ja maratoni hommikul varakult Otepäälle. 21. veebruari hommik rõõmustas ligi 6000 suusatajat suurepärase ilmaga. Määrdeameistrite elu oli lust ja lillepidu – ilmale sobiv tahkemäärde pulk pihku ja igaüks sai oma suuskade pidamise ise paika panna. Stardieelne olukord oli rahulik – eelmise aasta kangelased Rauno Tiimann ja Heiki Möll enam sõnu ei loopinud, treeningud olid taandunud õppimise ja töö ees. Arvasime, et eks maratoni üldine tase on seoses hea talvega tõusnud – ja nii oligi. Stardipauk käis ja õhtul võis arvutiekraanidelt kirja panna toredad tulemused: Heiki Möll 96. koht! Rauno Tiimann 111. – tuli välja, et pole see vorm veel kuhugi kadunud! Teiste kohad olid järgmised: Marko otsus 291., Heiki Sarapuu 858., Heiki Kulu 904., Leili Prans 3043., uus „nägu“ üle tüki aja Jaanus Kann 3966., Ain Roost 1691., Jaan Aitaja 4782., Urmas Sarja 4422. Endistest suusapoistest, kes meie pundis ei olnud, leidsin protokollist Alvar Kivirüüdi 1298. kohalt, Kristjan Sakk oli 760. ja Margus Sakk 761. Vennad olid avastanud oma võrdse taseme alles finišijoonel!

Lühikese (31 km) maa läbisid kenasti omad poisid Alvar ja Toomas. Väiksemad käisid kõik minimaratonil.

Saigi enam-vähem kõik kirja pandud. Nüüd sooviks küll kõigile kena kevadet!

HARRI KÕKS,

Ülenurme Gümnaasiumi suusatreener

TERVISHOID

Emakakaelavähk on rinnavähi järel kõige sagedasem pahaloomuline kasvaja naistel. Eestis diagnoositakse emakakaelavähki aastas ligikaudu 180 naisel, iga aasta sureb selle tõttu 80 naist. Kõige efektiivsem viis end emakakaelavähi eest kaitsta on külastada regulaarselt naistearsti, osaleda sõeluuringul ning võimalusel teostada HPV-vastane kaitsesüstimine.

Erinevalt paljudest teistest vähkidest, mille põhjused ei ole teada, on emakaelavähi põhjus kindlalt teada – selleks on HPV ehk inimese papilloomiviirus (*human papilloma virus*). Nimetatud seose avastas Saksa arst Harald zur Hausen 1983. aastal, aastal 2008 anti talle selle eest Nobeli meditsiinipreemia. HPV levib peamiselt sugulisel teel, aga mitte ainult. Viiruse ülekande on võimalik ka nahk-naha kontaktil. Seksuaalselt aktiivsetel inimestel on 80%-l millalgi elu jooksul olnud HPV viirus.

Eesti naise tervis – meie ühine mure

HPV on väga nakkav, nii et viirusega on võimalik nakatuda ka ühekordsel kokkupuutel ning selle püsijäämine organismi ning vähiks arenemine sõltub mitmetest teguritest, peaausajalikult sellest, kui agressiivse viirusetüübiga on toimunud nakatumine ning väiksemas osas määrab viiruse vähiks arenemise riski inimese enda käitumine. Riski suurendavad varajane suguelu algus, seksuaalpartnerite rohkus, suitsetamine, suguhaigused ja immuunsust langetavad haigused. Kondoomi kasutamine võib vähendada HPVga nakatumise ohtu, kuid ei hoia nakatumist täielikult ära.

Emakakaelavähk on esimene vähk, mida saab ennetada vaktsineerimisega. Kuna haigus on ohtlik – keskmine kaotatud eluaastate arv on suurim kõikide vähkide lõikes, 26,1 aastat – ja vaktsineerimine efektiivne viis seda ennetada, siis vastav vaktsineerimine on lisatud juba 27 riigis riiklikku vaktsineerimisprogrammi. Eestis peavad

vaktsineerida soovijad protseduuriga kaasnevad kulud ise kandma, keskmiselt kuni 2000 krooni süsti kohta. Vaktsineerimine koosneb 3 süstist, mis tehakse õlavarde 6 kuu jooksul. Ideaalsel juhul peaks vaktsiini manustama enne võimalikku kokkupuudet HPVga, seega enne suguelu algust. Samuti saavad vaktsineerimisest sajaprotsendilist kasu seksuaalselt aktiivsed naised, kes veel ei ole nakatunud mitte ühegi vaktsiinis sisalduva HPV tüübiga. Juba nakatunud naiste vaktsineerimine annab neile kaitse vaktsiinis sisalduvate HPV tüüpide eest, millesse nad veel ei ole nakatunud.

Lisainfo emakaelavähi ennetuse kohta saab

www.cancer.ee; www.emakas.ee;
www.hpv.ee.

AIVE KALININA,
naistearst